

PAMIĘĆ O ŚW. JADWIDZE W UNIwersYTECIE Jagiellońskim¹

„Uniwersytet w początkowym okresie odegrał zasadniczą rolę w akcji upowszechniania pamięci o królowej Jadwidze. Nie tylko bowiem umieścił jej imię wśród dobroczyńców uczelni, ale również szerzył jej kult w wykładach, w obchodach tzw. aniwersarzy, czyli rocznic śmierci Jadwigi, w okolicznościowych kazaniach, w wystąpieniach na soborach powszechnych itd. Później jednak środowisko uniwersyteckie wykazało małą wdzięczność wobec swojej dobrodziejki, gdyż tzw. rekomendacje, czyli zalecenia w modłach za dobrodziejów Uniwersytetu z nieco późniejszego okresu wymieniają ją na dość dalekim miejscu”². Tak podsumował prof. Janusz Sondel w swej pomnikowej pracy poświęconej tradycjom Uniwersytetu Jagiellońskiego upamiętnianie dzieła i osoby królowej Jadwigi w krakowskiej wszechnicy.

¹ Tekst stanowi poszerzoną i zmodyfikowaną wersję referatu wygłoszonego na ogólnopolskiej konferencji naukowej pt.: „Postać św. Jadwigi Andegaweńskiej w historii i kulturze polskiej”, zorganizowanej przez Parafię Rzymskokatolicką pw. Świętej Królowej Jadwigi w Krakowie, przy współudziale i merytorycznej opiece Sekcji Historycznej Polskiego Towarzystwa Naukowego oraz Katedry Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, dnia 6 VI 2015 r.

² J. S o n d e l, *Św. Jadwiga Andegaweńska Anjou*, [w:] idem, *Słownik historii i tradycji Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 2012, s. 536; zob. też uwagi odnoszące się do procesu kanonizacyjnego królowej oraz działań osób związanych z Uniwersytetem na rzecz rozwoju kultu idem, *Zawsze wierny. Uniwersytet Jagielloński a Kościół rzymskokatolicki*, Kraków 2006, s. 410-417; zob. też U. P e r k o w s k a, *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 2000, s. 19 i n. Odnośnie nabożeństw żałobnych zob. uwagi R. M. Z a w a d z k i, *Królowa Jadwiga w tradycji hagiograficznej*, [w:] *Święta Jadwiga Królowa. Dziedzictwo i zadania na trzecie tysiąclecie*, Kraków 2002, s. 249-250. W uniwersyteckich wypominkach królową określano: *matką, opiekunką, dobrodziejką, fundatorką, założycielką, promotorką, inicjatorką, dobrodziejką magistrów* zob. szerzej K. S t o p k a, *Wdzięczność ma długą pamięć: mecenas Uniwersytetu Krakowskiego i rola ich darów w dziejach uczelni*, Kraków 2005, s. 2.

Pamięć o świętej założycielce Uniwersytetu jest ciągle żywa i obecna w życiu Uniwersytetu Jagiellońskiego³. Począwszy od XV wieku mistrzowie uniwersyteccy przypominają o jej dokonaniach na rzecz uczelni. Jeden z XV wiecznych teologów wykładających na krakowskiej wszechnicy Mikołaj z Błonia w kazaniu wygłoszonym z okazji rocznicy królowej dokonania jej następująco scharakteryzował: „Bo to ona była przyczyną założenia i ufundowania świętego Uniwersytetu Krakowskiego (sanctae Universitatis Cracoviensis) i zaiste niczego wspanialszego nie mogła uczynić. Wysoko bowiem poniosła światło nauki, napełniając swym blaskiem całe królestwo i w ogóle całe chrześcijaństwo, prowadząc ku cnotom. Któż potrafi wyliczyć ilu doktorów, ilu magistrów, pisarzy, osób duchownych i świętych wydał ten Uniwersytet, a ilu jeszcze, z łaski Boga, wyda w przyszłości? Ona zaś sama jest po części sprawczynią tych wszystkich dobrodziejstw, jakie sprawą owych uczonych dzieją się i, jak widzimy, nie są zwyczajne”⁴.

Warto podkreślić, że współcześnie dzieło królowej Jadwigi i Władysława Jagiełły doczekało się wnikliwych studiów pióra Krzysztofa Stopki i Krzysztofa Ożoga⁵. Prof. Stopka przywrócił pamięć o dokonaniach Władysława Jagiełły na polu tzw. II fundacji uniwersytetu

³ Odnośnie związków królowej z Uniwersytetem zob. przykładowo B. Wyrozum-ska, *Święta Jadwiga Królowa a Uniwersytet Krakowski*, [w:] *Święta Jadwiga Królowa. Dziedzictwo i zadania na trzecie tysiąclecie*, s. 145-153; eadem, *Odnowienie Akademii Krakowskiej*, [w:] *Święta Jadwiga Królowa. Dziedzictwo i zadania na trzecie tysiąclecie*, s. 154-164; zob. też opinię odnośnie czczenia pamięci o królowej Jadwidze: U. Perowska, *Szli święci... przez Uniwersytet Jagielloński. Święci, błogosławieni, kandydaci na ołtarze z grona wychowanków i pracowników Wszechnicy Krakowskie*, „Alma Mater”, 2002, nr 43, s. 10.

⁴ Cyt. za K. Ożog, *Duchowni i uczeni w otoczeniu św. Jadwigi*, [w:] *Święta Jadwiga Królowa. Dziedzictwo i zadania na trzecie tysiąclecie*, s. 166.

⁵ K. Stopka, *Jagiellońska fundacja Uniwersytetu Krakowskiego*, „Rocznik Krakowski”, 2003, t. 69, s. 35-45; tekst ten ogłoszono także w języku angielski: idem, *The Jagiellonian Foundation of Cracow University*, „Quaestiones Mediae Aevi Novae”, 2003, vol. 8, s. 49-66; idem, *Od założenia do schyłku XVIII w.*, [w:] K. Stopka, A. K. Banach, J. Dybiec, *Dzieje Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 2000, s. 16 i n.; idem, *Jadwiga a kultura polska pod koniec XIV w.*, [w:] *Śladami Świętej Królowej Jadwigi i jej epoki*, red. T. Graff, Kraków 2013, s. 63-65; idem, *Wdzięczność ma długą pamięć*, s. 1-3, 6, 11; zob. też K. Ożog, *Uczeni w monarchii Jadwigi Andegawenskiej i Władysława Jagiełły (1384-1434)*, Kraków 2004, s. 34-38; zob. też W. Szymborski, *Władysław Jagiełło – władca idealny czy święty?*, [w:] *Sprawiedliwość – tradycja i współczesność*, red. P. Nowakowski, J. Smołucha, W. Szymborski, Kraków 2006, s. 53-73.

podkreślając inicjatywy władcy związane z ponownym założeniem uniwersytetu jak również z rozszerzeniem majątku uniwersyteckiego.

Postać króla Polski jakim była przecież Jadwiga Andegaweńska patronuje wielu współczesnym działaniom podejmowanym przez Uniwersytet. W niniejszym szkicu przykłady świadczące o obecności królowej w życiu uniwersytetu zostaną podzielone na następujące grupy tematyczne: pamięć materialna przez, którą rozumiem upamiętnianie postaci królowej eksponując np. jej herb lub wyobrażenie ukazywane na dawnych pieczęciach, obrazach, pamięć niematerialna – działania podejmowane w czasie jubileuszy kiedy przypomniano wkład królowej w dzieje uczelni, na koniec zostanie omówiony fakt patronowania różnym działaniom współcześnie realizowanym w Uniwersytecie Jagiellońskim.

Bezsprzecznie najwspanialszym zabytkiem architektury, który upamiętnia osobę królowej Jadwigi jest obok majestatycznego gotyckiego Collegium Maius neogotycki gmach Collegium Novum. Omawianie materialnych form upamiętniania dzieła królowej Jadwigi wypada rozpocząć od najstarszego gmachu uniwersyteckiego Collegium Maius.

Collegium Maius tak drobiazgowo i pieczołowicie odbudowany przez Karola Estreichera stanowi wymowny pomnik historii uczelni⁶. Nie mogło tak więc zabraknąć w nim różnych form upamiętnienia dokonania królowej Jadwigi. Zwiedzając ekspozycję muzealną natrafia się na obrazy ukazujące świętą Królową, zostaną one zasygnalizowane w dalszej części.

Omawiając pomniki upamiętniające osobę Jadwigi należy zacząć od programu heraldycznego dziedzińca Collegium Maius. Przed wejściem na pierwsze piętro oczom zwiedzających ukazują się trzy tarcze herbowe. W polu centralnym znajduje się herb miasta Krakowa – budynek bramny bez ukoronowanego orła, który został następnie umieszczony w otwartej bramie wiodącej do miasta⁷. Przedstawieniu symbolizują-

⁶ Odnośnie dziejów budynku zob. K. Estreicher, *Collegium Maius. Dzieje gmachu*, Kraków 1968; A. Chwałba, *Collegium Maius*, Kraków 2009.

⁷ Odnośnie herbu miasta Krakowa zob. szerzej M. Friedberg, *Herb miasta Krakowa*, „Rocznik Krakowski”, 1937, t. 28, s. 97-138; W. Drelicharz, Z. Piech, *Dawne i nowe herby Małopolski*, Kraków 2004, passim; Z. Piech, *Skąd się wziął i co oznacza Orzeł w herbie Krakowa? Ze studiów nad genezą, etapami rozwoju i treściami ideowymi herbu miasta*, [w:] *Venerabiles, nobiles et honesti. Studia z dziejów społeczeństwa Polski średniowiecznej*, red. A. Radziwiński, A. Supruniak, J. Wroniszewski, Toruń 1997, s. 369-388.

cemu królewskie miasto towarzyszą Pogoń uosabiająca Władysława Jagiełłę oraz herb używany przez królową Jadwigę. W ten sposób ukazano zarówno dzieje II fundacji uniwersytetu jak również fakt obdarowania wszechnicy przywilejami przez ówczesną stolicę Polski. Bardziej rozbudowany program heraldyczny umieszczony został w 1956 r. na obramieniu studni znajdującej się w centrum dziedzińca⁸. Oprócz dziedzictwa Jadwigi i Jagiełły (herb andegaweński oraz Pogoń litewska) umieszczono także ukoronowanego Orła – godło państwowe oraz herb miasta Krakowa. Przedstawienie to niejako uzupełnia wspomniany wyżej program rozbudowując go o wątek związany z protekcją jaką monarchowie otaczali wszechnicę krakowską. Na dziedzińcu Maius znajduje się także wyjątkowy zabytek upamiętniający wszystkich założycieli i dobrodziejów krakowskiej wszechnicy, wedle intencji jego fundatora miał to być swoisty pomnik wdzięczności⁹.

W 1662 roku wybitny historyograf uniwersytetu Marcin Radymiński po uzyskaniu zgody od Rektora uniwersytetu polecił sporządzenie i wmurowanie pamiątkowej tablicy, której wykonanie i wmurowanie w całości sfinansował¹⁰. Jej treść podkreślała zasługi zarówno Kazimierza Wielkiego, Jadwigi, Jagiellonów jak i Wazów.

Ś[wietnej] Jadwidze Królowej Polski,

Która najświętszą dziada swego fundację najtroskliwiej popierała, i króla

Małżonka nakłoniła, aby tę szkołę do Krakowa przeniósł,

i wraz z nim zezwolenie wykładania Ś[więtej] T[eologii] od Bonifacego IX
uzyskała¹¹

W wyniku sporu pewnej części profesorów, którzy będąc nieprzychylnie nastawieni wobec Radymińskiego podnieśli argument, że przed wmurowaniem tablicy należało uzyskać zgodę całej społeczności aka-

⁸ K. E s t r e i c h e r, *Collegium Maius*, s. 154-155.

⁹ Zob. szerzej K. E s t r e i c h e r, *Collegium Maius*, s. 168.

¹⁰ Odnośnie postaci wykładowcy i historyka uniwersytetu zob. szerzej H. B a r y c z, *Radymiński Marcin*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 30, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Lódź 1987, s. 32-36; U. P e r k o w s k a, *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 25 i n.

¹¹ Tłumaczenie tablicy zamieszcza K. S t o p k a, *Fundatorzy, mecenasi i nadania dla Uniwersytetu Krakowskiego w okresie staropolski*, tekst zamieszczony na stronie internetowej <http://www.dotknijkultury.pl/wydarzenia/wystawa-piekno-darowane> [dostęp: 2.06.2015 r.].

demickiej a aprobata jedynie rektora nie jest wystarczająca, tablica została usunięta. Kamieniem obrazy dla wykładowców teologii było zamieszczenie zwrotu: *Collegium Artistarum* w nie jak uważali, że powinno się znaleźć *Collegium Theologicum*. W wyniku tej formalnej skargi tablica została usunięta, poczym zdeponowano ją w bibliotece. Na honorowe miejsce powróciła po przeszło stu latach, tuż przed wizytą króla Stanisława Augusta Poniatowskiego w 1783 r.¹²

Współczesna siedziba władz rektorskich kryje w sobie szereg tablic i obrazów poświęconych świętej Jadwidze. Collegium Novum zostało wzniesione w latach 1883-1888 wedle projektu architektonicznego autorstwa Feliksa Księżarskiego¹³. Gmach ten powstał w miejscu średniowiecznej bursy Jerusalem pochodzącej z XV wieku, fundacji kardynała i biskupa krakowskiego Zbigniewa Oleśnickiego. Stopniowo bursa ta została nadwątlona zrębem czasu, obrazu zniszczenia dopełnił pożar w 1841 r. Przez przeszło dwadzieścia lat na tym miejscu nie podejmowano żadnych prac. Pod koniec lat 60tych XIX wieku powstał plan wzniesienia nowego gmachu, za zgodą c.k. Namiestnictwa. Wedle intencji władz rektorskich budynek miał zaprojektować krakowski architekt Tomasz Pryliński¹⁴ (słynny z odrestaurowania wraz z Janem Matejką sukiennic krakowskich), dzieło to jednakże zrealizował Feliks Księżarski¹⁵. Pierwotne plany musiały zostać zmodyfikowane, ostatecz-

¹² U. Perkowska, *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 27; H. Barycz, *Radymiński Marcin*, s. 35; szerzej o tablicy fundacji Radymińskiego pisze K. Estreicher, *Collegium Maius*, s. 168-175.

¹³ Dzieje budowy gmachu omawiają następujące prace: L. Bularz-Różycka, *Dzieje budowy Collegium Novum (1882-1887)*, [w:] *Collegium Novum 1887-1987. Materiały z Sesji Naukowej (2 czerwca 1987 roku)*, red. W. M. Bartel, Kraków 1991, s. 13-19; Z. J. Białkiewicz, *Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego*, „Rocznik Krakowski”, 1993, t. 59, s. 77-90; U. Perkowska, *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 86 i n.; *Collegium Novum*, [w:] *Encyklopedia Krakowa*, Warszawa-Kraków 2000, s. 127; M. Bogdanowska, A. Chwałba, *Collegium Novum*, Kraków 2014. Odnośnie postaci architekta twórcy projektu Collegium Novum zob. A. Żeleńska-Chęłkowska, *Księżarski Feliks*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 15, Wrocław-Warszawa-Kraków 1970, s. 632-634; Z. Białkiewicz, *Feliks Księżarski – krakowski architekt epoki romantycznego historyzmu i dojrzałego eklektyzmu*, „Rocznik Krakowski”, 1989, t. 55, s. 163-180.

¹⁴ Odnośnie postaci architekta zob. jego biogram autorstwa H. Kicianki, *Pryliński Tomasz*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 28, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1984-1985, s. 625-628.

¹⁵ J. Samelk, *Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 2002, s. 13.

nie zaaprobowano je dopiero w 1879 r. a budowę rozpoczęto w 1883 r. po otrzymaniu zgody Najjaśniejszego Pana Franciszka Józefa. Kamień węgielny został wmurowany 26 maja 1883 r.¹⁶ W czasie tej wystawnej uroczystości „obecna” była także pamięć o królowej Jadwidze. Umieszczono wówczas na podium obraz przedstawiający Jezusa ukrzyżowanego w otoczeniu świętych oraz: „Królową Jadwigę i Króla Władysława Jagiełłę”¹⁷. Jak odnotował krakowski „Czas”: „(...) Wzniesiono estradę, ubraną w herby ziem polskich, w pośrodku umieszczono starożytny obraz wielkich rozmiarów, który niedawno odkryty wśród zbiorów uniwersyteckich, świeżo został odrestaurowany. Obraz ten przypisywany Dolabelli, pochodzi niewątpliwie z jego czasów i przedstawia Chrystusa na krzyżu, z dwóch stron krzyża stoją postacie: Matki Boskiej i św. Jana, a wkoło patronowie Polski: św. Stanisław z Piotrowinem, św. Floryan trzymający chorągiew, a tuż pod krzyżem św. Jan Kanty patron Almae Matris, na pierwszym planie klęczą Władysław Jagiełło i Jadwiga, fundatorowie wszechnicy”¹⁸.

Każdy przechodzień mijając ten gmach może zobaczyć interesujący zespół herbów umieszczony na fasadzie nad głównym wejściem do gmachu. Program ten opracował Stanisław Smolka i Józef Łepkowski, polichromie herbów wykonał Kajetan Saryusz-Wolski¹⁹. Program heraldyczny rozpoczyna przedstawienie herbu uniwersyteckiego św. Sta-

¹⁶ Zob. szerzej opis poświęcenia kamienia węgielnego J. S a m e k, *Collegium Novum*, s. 13 i n.; W. M. B a r t e l, *Wprowadzenie*, [w:] *Collegium Novum 1887-1987*, s. 8-9; zob. też J. D y b i e c, *Krakowskie uroczystości otwarcia Collegium Novum i ich ogólnopolskie echa*, [w:] *Collegium Novum 1887-1987*, s. 27 i n.; Z. J. B i a ł k i e w i c z, *Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 84; M. B o g d a n o w s k a, A. C h w a l b a, *Collegium Novum*, s. 40-41.

¹⁷ J. S a m e k, *Collegium Novum*, s. 13.

¹⁸ *Uroczystość poświęcenia kamienia węgielnego pod gmach uniwersytecki Collegium Novum*, „Czas”, 1883, nr 117 z 27 maja, s. 3; reprodukcja obrazu znajduje się w pracy: *Święta Jadwiga Królowa. Dziedzictwo i zadania na trzecie tysiąclecie*, ilustracja nr 5 oraz S. D z i e d z i c, *Alma Mater Jagellonica*, Kraków 2005, s. 30.

¹⁹ J. S a m e k, *Collegium Novum*, s. 28; M. B o g d a n o w s k a, A. C h w a l b a, *Collegium Novum*, s. 44-46; R. T. K o m o r o w s k i, *Zapomniany ilustrator symboli narodowych*, „Alma Mater”, 2008, nr 104-105, s. 76; zob. szerzej M. R o k o s z, *Co nam mówią herby z Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego*, [w:] *Miasta, ludzie, instytucje, znaki. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesor Bożenie Wyrzumskiej w 75 rocznicę urodzin*, red. Z. P i e c h, Kraków 2008, s. 863-883 (tam dalsza literatura); R. T. K o m o r o w s k i, *Herby z fasad Collegium Novum*, „Alma Mater”, 2000, nr 25, s. 45-46.

niśława trzymającego tarczę z orłem polskim²⁰. Fakt ten godny jest podkreślenia. Uprzedzając bieg wypadków należy nadmienić, że tarcza z Orłem Białym znalazła się nad herbem c.k. monarchii co uwzględniając sytuację polityczną ówczesnego okresu było kwestią niespotykaną.

Miejsce gdzie usytuowano herb uniwersytecki początkowo miało być zarezerwowane dla herbu monarchii. Szczęśliwie zmieniono decyzję o czym powiadomiono władze uczelni w piśmie z 24 maja 1886 r.²¹ Od XIX wieku zaszczytne miejsce zajmuje przedstawienie św. Stanisława wraz z tarczą z godłem Białym Orłem. Następnie ukazano herb Kujaw – pół Orła pół orzeł, w ten sposób nawiązano do osoby króla i założyciela uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, herb królowej Jadwigi – tarcza dwudzielna w słup, w prawym błękitnym polu złote lilie, w lewym srebrne cztery czerwone belki, następnie znajdował się herb Monarchii Austro-węgierskiej. Całość herbów fundatorów zamyka Pogoń litewska uosabiająca króla Władysława Jagiełły oraz herb papieża Urbana V. Umieszczenie herbu papieskiego nawiązywało do postaci papieża, który wydał zgodę na I fundację uniwersytetu – czyli tzw. kazimierzowską. Herby umieszczone na fasadzie Collegium Novum upamiętniają działania wszystkich fundatorów uczelni – Kazimierza Wielkiego, Jadwigi oraz Władysława Jagiełły²². Ukazanie herbu papieża

²⁰ Zob. opis programu heraldycznego: *Kronika ogólna*, [w:] *Kronika Uniwersytetu Jagiellońskiego od r. 1864 do r. 1887 i obraz jego stanu dzisiejszego wraz z rzeczą o rektorach od czasów najdawniejszych*, Kraków 1887, s. 42; M. Rokosz, *Co nam mówią herby*, s. 870 i n.; U. Perkowski, *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 92; odnośnie herbu uniwersyteckiego zob. też Z. Piech, *Wstęp*, [w:] *System identyfikacji wizualnej*, cz. 1 Księga znaku, Kraków 2008 materiał dostępny na stronie internetowej http://www.promocja.uj.edu.pl/c/document_library/get_file?uuid=255a14a1-5f14-406a-a9bc-2f78327e4021&groupId=10172 (stronę przeglądano 2.06.2015 r.); Z. Piech, *Odnowione znaki Uniwersytetu Jagiellońskiego*, „Alma Mater”, 2008, nr 103, s. 35-36; idem, *Berła – herb Uniwersytetu Jagiellońskiego*, „Alma Mater”, 2005, nr 74, s. 77-78; idem, *Orzeł i Święty Stanisław w herbie Uniwersytetu Jagiellońskiego*, „Alma Mater”, 2012/2013, nr 152-153, s. 59 i n.; J. Wyrozumski, *Najstarszy herb Uniwersytetu krakowskiego*, [w:] idem, *Z najstarszych dziejów Uniwersytetu krakowskiego*. Szkice, Kraków 1996, s. 71-79.

²¹ Zob. przypis nr 27 A. Radzikowska, *Program heraldyczny Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego*, [w:] *Coelo et Calamo. Studia epigraficzne i heraldyczne*, red. W. Drelicharz, Kraków 2007, s. 79.

²² Zob. szerzej M. Rokosz, *Co nam mówią herby*, s. 870-874 (tam dalsza literatura odnosząca się zarówno do historii herbów jak i dziejów monarchów i egzekutorów testamentu).

Urbana V podkreśla zasługi przy założeniu uniwersytetu w 1364 r. Natomiast kolejny rząd herbów, które znajdują się poniżej przedstawień odnoszących się do fundatorów wydatnie uwypukla działania około tzw. II fundacji, czyli odnowienia uniwersytetu w 1400 r.

Plan umieszczenia tarcz herbowych na fasadzie Collegium Novum wzbudził żywe dyskusje w łonie Ministerstwa Oświecenia w Wiedniu, szczególnie dyskutowane było zagadnienie obecności herbu c.k. Monarchii²³. Plany uniwersyteckie nie znalazły początkowo uznania w oczach władz ministerialnych, sytuację tę najlepiej oddaje pismo wyjaśniające skierowane przez Senat do Delegata c.k. Namiestnictwa Kazimierza Badeniego objaśniający układ poszczególnych herbów: „(...) Tak znaczna ilość tarcz i z góry określone ich ugrupowanie wymagało projektu opartego na pewnej myśli jednolitej, dla której niepodobna było gdzie indziej zaczerpnąć wątku, jak w pięciowiekowej tradycji uniwersytetu. Przyjąwszy ten punkt wyjścia przeznaczono grupę głównej facjaty na przedstawienie historii założenia Uniwersytetu. Z 5 zatem większych tarcz na facjacie przeznaczono środkową na herb Uniwersytetu Jagiellońskiego, którego od pierwszych lat XV wieku począwszy na pieczęci swojej dotąd używa. Na 4 tarczach (herb UJ okalających) zalecono umieścić herby 4 założycieli: króla Kazimierza Wielkiego (na kraju po prawej) jako pierwszego twórcę Studii Generali Cracoviensis z 1364 roku, Urbana V jako papieża, za którego przywilejem Kazimierz Wielki dokonał mienionej fundacji (na kraju po lewej), królowej Jadwigi i króla Władysława Jagiełły jako właściwych założycieli rozwiniętego Uniwersytetu (...) 5 tarcz bardzo małych wśród ornamentów węgarów okien należało wypełnić herbami osobistości mających związek z założeniem Uniwersytetu. Wybrano zatem dostojników, którzy jako egzekutorowi testamentu królowej Jadwigi i powiernicy jej myśli w rozwinięciu Uniwersytetu w fundacji Władysława Jagiełły czynny udział brali i wpisali się pierwsi w album Uniwersytecki (zaraz po królu założycielu): Piotra Wysza biskupa krakowskiego ([Leszyc] Bróg), Mikołaja Kurowskiego w roku 1400 biskupa wrocławskiego, następnie arcybiskupa gnieźnieńskiego (Szreniawa), Jana z Tęczyna, kasztelana krakowskiego (Topór), Klemensa z Mo-

²³ L. Bularz-Różycka, *Dzieje budowy Collegium Novum*, s. 16; J. Samek, *Collegium Novum*, s. 15; Z. J. Białkiewicz, *Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 85; M. Bogdanowska, A. Chwalba, *Collegium Novum*, s. 45-46; M. Rokosz, *Co nam mówią herby*, s. 868 i n.

skorzewa, podkanclerzego (Pilawa). Do dopełnienia piątej tarczy w tym szeregu wydał się najstosowniejszy herb Elżbiety Pileckiej (Leliwa), trzeciej żony króla Władysława Jagiełły, której pamięć łączy się z dziejami Uniwersytetu w pierwszych latach po fundacji Jagiełły (...)»²⁴. Mieczysław Rokosz omawiając wspomniany program heraldyczny zwrócił uwagę na jeszcze jedną możliwość odczytania herbów. Leliwa może być identyfikowana nie tylko z Janem z Tarnowa, lecz także z Stanisławem Tarnowskim rektorem Uniwersytetu, który dokonywał uroczystości otwarcia Collegium Novum w 1887 r.²⁵.

W programie heraldycznym, który do dnia dzisiejszego można podziwiać zaszła jedynie jedna zmiana. Po zakończeniu I wojny światowej z budynków uniwersyteckich usuwano emblematy i herby władz zaborczych, stąd skuto także herb c.k. monarchii znajdujący się w polu centralnym całego przedstawienia. W jego miejsce w grudniu 1925 r. umieszczono Orła Białego godło państwa polskiego projektu profesora Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie Konstantego Laszczki²⁶.

Na wyraźne polecenie Senatu Uniwersytetu architekt projektując gmach Collegium Novum przewidział miejsce na monumentalną aulę zdolną pomieścić ponad 200 osób. W niej właśnie umieszczono interesujący program heraldyczny ukazujący związki uczelni z miastami w Galicji oraz portrety fundatorów uczelni²⁷. Aby móc go podziwiać należy udać się na I piętro. Sala ta niestety nie jest udostępniana do zwiedzania, odbywają się w niej bowiem najważniejsze uroczystości w życiu uniwersytetu takie jak nadawanie i odnawianie tytułów doktorskich, konferencje i sympozja międzynarodowe. Dla szerszej widowni sala ta stoi otworem np. w czasie koncertów akademickich. Wówczas podziwiać można nie tylko neogotyckie wyposażenie auli – np. katedry rektorskie projektu T. Stryjewskiego a wykonane przez Ludwiga Stasińskiego²⁸ lecz także dzieła autorstwa Jana Matejki takie

²⁴ Cyt. za A. Radzikowską, *Program heraldyczny*, s. 85-86.

²⁵ M. Rokosz, *Co nam mówią herby*, s. 874-875.

²⁶ Tamże, s. 876-877.

²⁷ Program heraldyczny auli został omówiony przez A. Radzikowską, *Program heraldyczny Collegium Novum*, s. 63-91.

²⁸ J. Samek, *Collegium Novum*, s. 16; L. Bularz-Różycka, *Dzieje budowy Collegium Novum*, s. 16; kwestię zdobienia i wyposażenia auli wraz z dziejami najważniejszych wydarzeń, jakie miały tam miejsce omawiają M. Bogdanowska, A. Chwałba, *Collegium Novum*, s. 55 i n, 76-79, 130-134, 283-284.

jak np. *Kopernik, Wpływ Uniwersytetu Jagiellońskiego na mieszczanństwo krakowskie w XV wieku*²⁹. Na poczesnym miejscu umieszczono portrety trzech fundatorów Uniwersytetu: Kazimierza Wielkiego i Władysława Jagiełły (obydwa autorstwa Leopolda Loeflera), które zostały podarowane uniwersytetowi podczas obchodów 500-lecia założenia w 1864 r.³⁰. Ostatni portret - królowej Jadwigi został przekazany do auli w czasie uroczystości kolejnego jubileuszu w 1900 r. Wykonany został przez wybitnego plastyka Antoniego Piotrowskiego, którego prace wystawiane były w Krakowie, Lwowie, Warszawie czy Paryżu. W swoim dorobku miał prócz monumentalnych dzieł także szereg pomniejszych rysunków np. z czasów wojny serbsko-bułgarskiej z lat 80-tych XIX wieku, kiedy pracował jako rysownik-korespondent dla pism angielskich i francuskich³¹. Okazały i majestatyczny portret obecnie wisi w centralnym miejscu auli, na honorowym miejscu nad tronem rektorskim³². Od lat przykuwa on uwagę wszystkich gości sali. Należy zaznaczyć, że obrazy ukazujące Władysława Jagiełłę i Kazimierza Wielkiego otaczają portret królowej, wiszą jednakże znacznie niżej przez co niejako ukazano gradację wśród fundatorów uniwersytetu. Obraz królowej Jadwigi przesycony jest nawiązaniami do historii i tradycji. Warto podkreślić, że na zaplecku tronu przedstawiono herby: Orzeł Biały herb państwa oraz herby dynastyczne związane z panowaniem Andegawenów – pasy węgierskie i lilie. Nawiązania do heraldyki Andegawenów zostały zwielokrotnione przez umieszczenie motywów heraldycznych także na sukni królowej. Leżące na stole klejnoty miały wydatnie podkreślić pamięć o zapisie znajdującym się w testamencie królowej na rzecz Uniwersytetu.

Widomym znakiem czczenia pamięci królowej Jadwigi oprócz wspomnianego wyżej programu heraldycznego jak również dekoracji

²⁹ Zob. informacje o obrazach znajdujących się w auli Collegium Novum J. S a m e k, *Collegium Novum*, s. 43-44.

³⁰ Zob. szerzej J. S o n d e l, *Jubileusze uniwersyteckie*, [w:] idem, *Słownik historii i tradycji Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 603-604; H. B a r y c z, *Przed wielką rocznicą (1364-1964)*, [w:] idem, *Alma Mater Jagellonica. Studia i szkice z przeszłości Uniwersytetu Krakowskiego*, Kraków 1958, s. 344 i n, 359-360; U. P e r k o w - s k a, *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 55, 64-65.

³¹ Odnośnie postaci zob. szerzej M. Z a k r z e w s k a, *Piotrowski Antoni*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 26, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1981, s. 461-463.

³² Reprodukacja obrazu znajduje się w pracy: *Święta Jadwiga Królowa. Dziedzictwo i zadania na trzecie tysiąclecie*, ilustracja nr 21.

auli Collegium Novum stanowią tablice upamiętniające świętą założycielkę uniwersytetu. Pytaniem na które nie sposób jednoznacznie odpowiedzieć jest czy tablica erekcyjna Collegium Novum miała upamiętniać także królową Jadwigę. Wiadomo, że zadanie zaprojektowania takiej tablicy miał podjąć się sam Jan Matejko, niestety ślady jego działalności zagięły³³. Krocząc po korytarzach Collegium Novum na I piętrze można zobaczyć tablicę poświęconą artystom plastykom. Wykonana została staraniem mistrzów Akademii Sztuk Pięknych w 1900 r. Ta bogato zdobiona kompozycja ukazuje Mikołaja Kopernika, św. Stanisława, herb Orła Białego. W górnej części ukazano królów założycieli uniwersytetu leżących na sarkofagu: Kazimierza Wielkiego, Jadwigę i Władysława Jagiełłę³⁴. Podczas obchodów jubileuszu 500-lecia odnowienia uniwersytetu w 1900 na I piętrze Collegium Novum wmurowano pamiątkową tablicę. W polu centralnym umieszczony został ukoronowany Orzeł jako herb państwa. W otoczeniu herbu Uniwersytetu ze św. Stanisławem, herbu Uniwersyteckiego skrzyżowanych bereli. Dół przedstawienia zdobi herb Pogoń stanowiąc nawiązanie do dokonań Władysława Jagiełły oraz herb Andegawenów czyli królowej Jadwigi.

Upamiętnianie osoby fundatorów za pomocą tablic nie zakończyły się na fali jubileuszu 1900 roku. Myśl tę kontynuowano także po II wojnie światowej. Na froncie Collegium Novum wmurowane zostały tablice ku czci fundatorów Uniwersytetu. Jedna z nich umieszczona została w 1974 r. W ten sposób społeczność Uniwersytetu uczciła pamięć 600-lecia urodzin królowej Jadwigi³⁵. Widnieje na niej łacińska majuskułna inskrypcja *HEDVIGI REGINAE POLONIAE NATIVITATIS ANNO SESCENTESIMO UNIVERSITAS JAGELLONICA*. Tablica wykonana została przez Andrzeja Pityńskiego³⁶. Poniżej in-

³³ J. S a m e k, *Collegium Novum*, s. 17.

³⁴ Tamże, s. 35-36; zdjęcie tablicy znajduje się w pracy: *Święta Jadwiga Królowa. Dziedzictwo i zadania na trzecie tysiąclecie*, ilustracja nr 23.

³⁵ Odnośnie przebiegu uroczystości 600-lecia urodzin Królowej Jadwigi obchodzonych w kościele krakowskim zob. szerzej J. Urban, *Jubileusz 600-lecia urodzin Św. Jadwigi Królowej*, [w:] *Śladami Świętej Królowej Jadwigi*, s. 169-181.

³⁶ J. S a m e k, *Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 2002, s. 34; por. *Collegium Novum*, [w:] *Encyklopedia Krakowa*, s. 128; J. Sondel, *Zawsze wierny*, s. 416; M. Bogdanowska, A. C h a l b a, *Collegium Novum*, s. 267; zdjęcie tablicy znajduje się w pracy: *Święta Jadwiga Królowa. Dziedzictwo i zadania na trzecie tysiąclecie*, ilustracja nr 28.

skrypcji ukazano herb królowej oraz herb Uniwersytetu ukoronowane skrzyżowane berła rektorskie.

Należy wspomnieć, że oprócz omówionego wyżej portretu królowej Jadwigi umieszczonego w auli Collegium Novum w zbiorach uniwersyteckich przechowywane są jeszcze dwa wizerunki świętej, obydwie znajdują się w zbiorach muzeum uniwersyteckiego w Collegium Maius. Pierwszy z nich pochodzi z pierwszej połowy XVII wieku wykonany został przez Sylwestra Bianchiego³⁷. Drugi namalowany został ok. 1677 r. przez Jana Trycjusza³⁸. W tym ostatnim przypadku artysta wzorował się na postaci królowej Marii Ludwiki Gonzagi żony króla Jana Kazimierza. W zbiorach Collegium Maius znajduje się także obraz użyty w czasie ceremonii poświęcenia kamienia węgielnego pod budowę Collegium Novum³⁹.

Sygnalizując kwestię portretów królowej Jadwigi znajdujących się w zbiorach uniwersyteckich należy pokrótce przedstawić wyjątkowy zabytek *Typus Foundationis Academiae Cracoviensis*⁴⁰. Do czasów współczesnych zachowały się jedynie odbitki drzeworytnicze z XVII wieku, znajdujące się między innymi w kolekcji rękopiśmienniczej Marcina Radymińskiego historiografa uniwersyteckiego, przedstawiają one obraz jaki znajdował się niegdyś w kaplicy króla Władysława Jagiełły na Wawelu. Obraz ten wzmiankowany jest między innymi w przewodniku po krakowskich kościołach z 1603 r. Zabytek ten ukazuje najważniejsze wydarzenia z czasów panowania króla Władysława Jagiełły chrzest Litwy, zwycięstwo Grunwaldzkie oraz fundacja wszechnicy, z których to właśnie II fundacja uniwersytetu odgrywa pierwszorzędne znaczenie. Władysława Jagiełło w towarzystwie Jadwigi podtrzymują gmach uniwersytetu. Powagi i dostojności przedstawienia dodaje inskrypcja

³⁷ Reprodukacja obrazu znajduje się w pracy: *Święta Jadwiga Królowa. Dziedzictwo i zadania na trzecie tysiąclecie*, ilustracja nr 10.

³⁸ Reprodukacja obrazu znajduje się w pracy: *Święta Jadwiga Królowa. Dziedzictwo i zadania na trzecie tysiąclecie*, ilustracja nr 11; J. S o n d e l, *Zawsze wierny*, s. 417; K. S t o p k a, *Fundatorzy, mecenasi i nadania*, s. 7.

³⁹ J. S o n d e l, *Św. Jadwiga Andegaweńska*, s. 537.

⁴⁰ Zbytek ten został wnikliwie opisany został przez Z. P i e c h a, *Typus Foundationis Academiae Cracoviensis. Interpretacja obrazu z kaplicy grobowej Władysława Jagiełły*, [w:] *Scriptura, custos, memoriae. Prace historyczne*, red. D. Z y d o r e k, Poznań 2001, s. 355-395.

umieszczona poniżej podkreślająca zasługi pary królewskiej, która określona została jako święta *Divus Iagello... Diva Hedvigis*.

Bezsprzecznie impulsem do upamiętnienia dzieła królowej Jadwigi były jubileusze uniwersytetu⁴¹. Szczególnie 500-lecie odnowienia Uniwersytetu hucznie obchodzone w 1900 roku sprzyjało przypomnieniu dzieła węgierskiej księżniczki. „Jadwiga, świątobliwa Ludwika następczyni, nietylko wspaniała postacią zewnętrzną, ale zdobna duszą wysoko wykształconą i szlachetnych uczuć pełną, złożywszy narodowi ofiarę z swych najdroższych uczuć i nadziei osobistego szczęścia, zapragnęła za cenę swych skarbów i klejnotów zakupić dla Polski nieśmiertelny skarb, z któregoby naród w czasach chwały i potęgi czerpał oświecenie i uszlachetnienie, a w ciężkiej dobie niedoli i upadku pokrzepienie i podniesienie ducha, do wytrwania na drodze utrzymania i utrwalenia najwyższych dóbr narodowych: wiary i języka”⁴². Te słowa odnaleźć można we wstępie pracy przybliżającej obchody jubileuszu 1900 roku. Pamięć o królowej Jadwidze oraz Kazimierzu Wielkim i Władysławie Jagielle władze uniwersytetu upamiętniły składając na ich grobach wieńce podczas uroczystości jubileuszowych 6 czerwca 1900 roku oraz uczestnicząc w mszy odprawionej w katedrze krakowskiej przed ołtarzem Ukrzyżowanego Chrystusa określanego także ołtarzem królowej Jadwigi, mszę celebrował ks. dr Józef Pelczar biskup sufragan diecezji przemyskiej, biskup Pelczar następnie odmówił modlitwę w intencji dusz fundatorów Uniwersytetu⁴³.

Lektura adresów gratulacyjnych skierowanych do władz Uniwersytetu Jagiellońskiego⁴⁴ jasno zaświadcza, że pamięć o dokonaniach królowej Jadwigi była żywa także w innych środowiskach academic-

⁴¹ Odnośnie jubileuszy uniwersyteckich zob. J. D y b i e c, *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego (1864-1900-1964-2000?)*, [w:] *Studia bibliograficzno-bibliologiczne. Praca zbiorowa dla uczczenia 45-lecia pracy naukowej Profesora Wiesława Bieńkowskiego*, pod red. M. K o c ó j o w e j, Kraków 1995, s. 115-124; U. P e r k o w s k a, *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego*; J. S o n d e l, *Jubileusze uniwersyteckie*, s. 602-610; H. B a r y c z, *Przed wielką rocznicą (1364-1964)*, s. 332-362.

⁴² *Księga pamiątkowa pięćsetletniego Jubileuszu odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego 1400-1900*, Kraków 1901, s. 7.

⁴³ Tamże, s. 31-32; J. D y b i e c, *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 118; J. S o n d e l, *Jubileusze uniwersyteckie*, s. 606; U. P e r k o w s k a, *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 151.

⁴⁴ Władze otrzymały ponad 600 depeesz, adresów i telegramów, przebieg jubileuszu opisywało ponad 500 artykułów J. D y b i e c, *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 118; U. P e r k o w s k a, *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 158 i n.

kich Europy Zachodniej, można tutaj przytoczyć następujące pisma: adres skierowany przez Uniwersytet w Bernie z dnia 1 czerwca 1900 roku: „(...) Założona przez Kazimierza, o mało nie uschła i nie zmarła, niby wąż latorośl, pośród nieprzyjaznych okoliczności. Dzięki jednak gorącemu zamiłowaniu nauk, które stanowiły właściwą rdzeń i najlepszą część jej istoty, zdołała przetrwać najgorsze czasy. Wskrzyszona następnie przez króla Jagiełłę przy pomocy jego małżonki, uczonej Jadwigi, doczekała się świetnego rozkwitu i nieśmiertelną sobie zyskała sławę (...)”⁴⁵; adres Uniwersytetu w Sztokholmie maj 1900 r.: „(...) wskrzeszonej przed pięciuset laty szczodrobliwością najjaśniejszego króla Władysława i wielkodusznej jego małżonki Jadwigi (...)”⁴⁶; adres Uniwersytetu w Sewilli z dnia 15 maja 1900 r.: „(...) pięciowiekowego jubileuszu Waszej Wszechnicy, którą założył wuj króla Ludwika, Kazimierz Wielki, a wskrzesił i odnowił w r. 1400 mąż Jadwigi, tegoż Ludwika córki, Władysław Jagiełło (...)”⁴⁷; adres Uniwersytetu w Budapeszcie z dnia 19 maja 1900 r.: „(...) Po śmierci Ludwika Wielkiego młodszą jego córką Jadwigą została r. 1384 królową polską. A kiedy ją pojął za żonę Władysław Jagiełło, r. 1386 został powołany na tron polski. W ten sposób przez córkę króla węgierskiego otrzymała tron polski owa dynastia królewska, od której imienia Wszechnica krakowska nazywa się Wszechnicą Jagiellońską (...)”⁴⁸; adres Uniwersytetu w Klausemburgu (Kolozsvarze) z dnia 30 kwietnia 1900 r.: „(...) Po nieszczęśliwej zaś śmierci założyciela Uniwersytetu krakowskiego kiedy rządy naszej Ojczyzny sprawował Ludwik Wielki, Wasza piękna kraina przez krótkie dziesięciolecie z naszą najdroższą Ojczyzną unią osobistą była połączona. Albowiem córka tego wielkiego króla, błogosławionej pamięci Jadwiga i sławny jej mąż, a Wasz Wielki król, Władysław Jagiełło, doprowadzili do skutku fundację Uniwersytetu krakowskiego (...)”⁴⁹.

Na uwagę zasługuje także fakt, że podczas świętowania 500-lecia odnowienia uniwersytetu społeczeństwo przekazało na ręce rektora – bogato zdobiony pierścień⁵⁰. Mieszkańcy Wielkopolski przekazali ten

⁴⁵ *Księga pamiątkowa*, s. 145-146.

⁴⁶ Tamże, s. 182.

⁴⁷ Tamże, s. 197.

⁴⁸ Tamże, s. 200-201.

⁴⁹ Tamże, s. 203-204.

⁵⁰ Odnośnie darów przekazanych wówczas uczelni zob. też J. D y b i e c, *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 119; J. S o n d e l, *Jubileusze uniwersyteckie*, s. 606-607.

hojny dar, zdobiony motywami heraldycznymi – herbem uniwersytetu; ukoronowanym Orłem poniżej którego umieszczono herb jakim posługiwała się królowa Jadwiga, Pogoń litewską poniżej której ukazano tzw. słupy Giedymina⁵¹.

Wśród długiej listy prezentów przekazanych uniwersytetowi, w czasie obchodów 500-lecia, znalazła się tablica zaprojektowana przez T. Błotnickiego a przygotowana przez fabrykę pieców kaflowych w Dębnikach Józefa Niedźwieckiego i Spółki⁵². Ukazuje ona powyżej minuskulej inskrypcji popiersia królowej Jadwigi i Władysława Jagiełły wraz z symbolicznymi datami 1400 i 1900.

Nie można także zapomnieć o wybitym wówczas specjalnym medalu jubileuszowym. Uniwersytet przygotowując swój jubileusz powołał komitet w składzie: prof. Marian Sokołowski, ks. Stefan Pawlicki, Edward Janczewski, Edmund Krzymuski, Jerzy hr Mycielki. Komisja z prośbą o wykonanie medalu zwróciła się do medaliera Wincentego Trojanowskiego przebywającego w Paryżu, przekazano mu także stosowne materiały ikonograficzne. Wykonany wówczas medal oddawał w pełni historię dziejów uniwersytetu – ukazywał bowiem wszystkich trzech założycieli, w polu centralnym ukazano królową Jadwigę, w towarzystwie Władysława Jagiełły oraz Kazimierza Wielkiego. Twórcy I i II fundacji uniwersytetu sportretowani zostali w strojach monarszych, wyposażeni w insygnia koronacyjne, dodatkowo artysta umieścił także herby dostojników – ukoronowanego Orła, Pogoń litewską, herb Andegawenów. W miejscu legendy biegł napis – *Kazimirus – Hedvigis – Wladislaus*. Herb dawny Uniwersytetu oraz berła, herb miasta Krakowa zamieszczono na odwrocie wraz z symbolicznymi datami 1364-1400-1900. Medal ten sporządzono w złocie jak i brązie, tę drugą wersję rozdano uczestnikom jubileuszu. Złotymi medalami obdarowano jedynie dwie osoby: „Ojca Świętego oraz Najjaśniejszego Pana”, czyli cesarza c.k. monarchii⁵³.

⁵¹ *Księga pamiątkowa*, s. 268-269. Zob. zdjęcie pierścienia rektorskiego *Księga pamiątkowa*, s. 231; zob. też A. B o c h n a k, *Les insignes de l'Université Jagellonne*, Cracovie 1962, il. 54, s. 78, il. 55-56 s. 79.

⁵² *Księga pamiątkowa*, s. 270, reprodukcja na s. 271; zdjęcie tablicy znajduje się w pracy: *Święta Jadwiga Królowa. Dziedzictwo i zadania na trzecie tysiąclecie*, ilustracja nr 24.

⁵³ *Księga pamiątkowa*, s. 309-310, tam też zdjęcie reprodukcji medalu awers s. 310 rewers s. 311; Zdjęcie medalu znajduje się w pracy: *Święta Jadwiga Królowa. Dzie-*

Odmienny charakter miał jubileusz 1964 roku. Wówczas to decyzją władz państwowych obchodzone nie tylko święto uniwersytetu lecz całą naukę polską⁵⁴. Obchody te zaowocowały powstaniem licznych publikacji ukazujących dzieje uczelni w tym dwu tomowej monografii *Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego od 1364 r. do 1850*. W trakcie trwania obchodów jubileuszowych przedstawiciele władz Uniwersytetu w towarzystwie zaproszonych delegacji z ośrodków akademickich z całego świata złożyli wieńce na grobach założycieli uczelni w katedrze na Wawelu. Podniosłość chwili podkreślał rozbrzmiewający dzwon Zygmunta, jak również pieśń *Bogurodzica* odśpiewana przez chór Filharmonii Krakowskiej⁵⁵. Uroczystości jubileuszowe roku 1964 musiały uprzednio uzyskać aprobatę władz państwowych. Z tych względów z przebiegu uroczystości został wykluczony Wydział Teologiczny. Jednakże profesorowie tegoż wydziału w dniu 5 września 1964 r. zorganizowali odrębny jubileusz, w czasie którego odbyła się sesja naukowa. Zainaugurował ją arcybiskup krakowski Karol Wojtyła, a referaty wygłosili bp lubelski Piotr Kałwa i prof. Adam Vetulani. Całość uroczystości zamknęło wspólne odśpiewanie Bogurodzicy oraz modlitwa za dusze fundatorów⁵⁶. Dalsza część uroczystości odbyła się w kolegiacie św. Anny, podobnie jak przed południem wprowadzeniem do dyskusji było wystąpienie abp Karola Wojtyły, a wykład wygłosił abp Bolesław Kominek. Spotkanie zakończone zostało mszą sprawowaną przez bp Jana Pietraszko, kazanie wygłosił prymas Stefan Wyszyński⁵⁷.

Podobnie wydarzenia obchodzone w 2000 roku przypomniły szerszemu gronu studentów i akademików dzieło królowej⁵⁸. Jubileusz roku

dzictwo i zadania na trzecie tysiąclecie, ilustracja nr 22; J. S o n d e l, *Jubileusze uniwersyteckie*, s. 605; idem, *Zawsze wierny*, s. 418.

⁵⁴ Zob. szerzej J. D y b i e c, *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 120n.; J. S o n d e l, *Jubileusze uniwersyteckie*, s. 608-610; M. B o g d a n o w s k a, A. C h w a l b a, *Collegium Novum*, s. 193-196; U. P e r k o w s k a, *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 205-206.

⁵⁵ J. S o n d e l, *Jubileusze uniwersyteckie*, s. 609; U. P e r k o w s k a, *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 249.

⁵⁶ J. S o n d e l, *Jubileusze uniwersyteckie*, s. 610; U. P e r k o w s k a, *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 261.

⁵⁷ U. P e r k o w s k a, *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 261-262.

⁵⁸ Przebieg Jubileuszu opisuje praca: *Poloniae Merenti. Księga pamiątkowa jubileuszu sześćsetlecia odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego 1400-2000*, red. S. S z c z u r, Kraków 2003.

2000 zainaugurowano 12 maja 1999 r. mszą świętą w Katedrze Wawelskiej, którą sprawował kardynał Franciszek Macharski. Władze rektorskie uczciły pamięć założycieli Uniwersytetu składając na ich grobach wieńce⁵⁹. Okolicznościowe przemowy wygłoszone przez władze uniwersyteckie jak również adresy wystosowane przez Prezydenta RP, Prezesa Rady Ministrów podkreślały zasługi Jagiełły i Jadwigi przy odnowieniu uniwersytetu⁶⁰. Dokonania królowej Jadwigi podkreślił także ks. abp Józef Kowalczyk wygłaszając homilię podczas mszy świętej w kościele pw. św. Anny w Krakowie z okazji inauguracji roku akademickiego 1 października 1999 r.⁶¹. Podobnie postąpił ks. kardynał Macharski w homilii wygłoszonej podczas głównych obchodów jubileuszowych 1 października 2000 r. w kościele mariackim w Krakowie⁶². Podczas obchodów rocznicowych nie mogło zabraknąć licznych wydarzeń kulturalnych takich jak np. uroczysty koncert w teatrze im. Juliusza Słowackiego pt. *Legenda o królowej Jadwidze* wedle tekstu Lucjana Rydla⁶³. Klamrą zamykającą jubileusz 600-lecia odnowienia Uniwersytetu była msza święta w katedrze krakowskiej 12 maja 2001 r., podczas której złożono wieńce na grobach fundatorów Uniwersytetu⁶⁴. Wymowną pamiątką po obchodach prócz licznych okolicznościowych prac w tym monumentalnej serii *Złoty ch ksiąg wydziałów*, w których zebrano biogramy najwybitniejszych uczonych związanych z Uniwersytetem jest także III kamps⁶⁵.

Jubileusz 2014, kiedy to świętowano 650-lecie założenia uniwersytetu w Krakowie, skoncentrowany został na uwydatnieniu dzieła króla Kazimierza Wielkiego, temu też celowi poświęcono tablicę wmurowaną 12 maja 2014 r. w fasadę Collegium Novum⁶⁶. Od tego momentu przechodzień wstępując do tego okazałego neogotyckiego gmachu mija

⁵⁹ *Poloniae Merenti*, s. 68.

⁶⁰ Zob. szerzej *Poloniae Merenti*, s. 70-73, 79; zob. też przemówienia wygłoszone podczas głównych obchodów jubileuszowych 1 października 2000 r. ibidem, s. 141 i n.

⁶¹ *Poloniae Merenti*, s. 82.

⁶² Tamże, s. 124.

⁶³ Tamże, s. 160-161.

⁶⁴ Tamże, s. 241.

⁶⁵ Zob. szerzej *Poloniae Merenti*, s. 251-252, 499.

⁶⁶ Przebiegu jubileuszu 650-lecia UJ relacjonuje numer specjalny „Alma Mater”, 2014, nr 167 czerwiec/lipiec. Odnośnie tablicy poświęconej Kazimierzowi Wielkiemu zob. szerzej R. Pa g a c z - M o c z a r s k a, *Pamięci króla Kazimierza Wielkiego*, „Alma Mater”, 2014, nr 167, s. 74-75.

tablice upamiętniające zarówno założyciela uniwersytetu króla Kazimierza Wielkiego, twórcę II fundacji Władysława Jagiełły oraz królową Jadwigę. Nie należy jednakże zapominać, że podczas obchodów 650-lecia założenia Uniwersytetu wzorem lat poprzednich przypomniano dokonania zarówno fundatora Kazimierza Wielkiego jak również dzieło królowej Jadwigi i Władysława Jagiełły. W tym celu w dniu rozpoczęcia głównych uroczystości Jubileuszowych 10 maja 2014 r. w katedrze wawelskiej uczczono pamięć wszystkich fundatorów⁶⁷. Świętując dzieło króla Kazimierza Wielkiego pamiętano też o roli świętej Jadwigi. Upamiętnienie jej wkładu przybrało szereg rozmaitych form, od stosownych druków, publikacji po niematerialne dzieła ale jakże pamiętne dla świadków wydarzenia jakim był jubileusz. 10 maja 2014 r. na krakowskim rynku odbyło się widowisko muzyczno-historyczne inspirowane postacią królowej Jadwigi, Mikołaja Kopernika oraz Alberta Einsteina. Postacie te uosabiały siedem sztuk wyzwolonych, program został przygotowany przez Jana A. P. Kaczmarka kompozytora i laureata Oscara za muzykę do filmu *Marzyciel*. Postać królowej Jadwigi odegrała Iwona Sobotka⁶⁸.

O tym, że pamięć o dokonaniach królowej Jadwigi jest ciągle żywa w Uniwersytecie najwymowniej świadczy uchwała Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego z 20 października 1999 r. Wówczas to powołano specjalny fundusz stypendialny im. Jadwigi Królowej. Jego zadaniem jest wspieranie materialne studentów i naukowców z terenów Europy Środkowo-Wschodniej, krajów byłego ZSRR oraz krajów bałkańskich. Uniwersytet poprzez miesięczne stypendia umożliwia badaczom pracę w krakowskich bibliotekach i laboratoriach co stanowi znaczący wkład w ich rozwój naukowy⁶⁹. Myśl o powołaniu funduszu stypendialnego, którego patronką została królowa Jadwiga przed rokiem jubileuszowym 2000 sformułował ówczesny rektor UJ prof.

⁶⁷ Zob. szerzej R. P a g a c z - M o c z a r s k a, *Dumni z tradycji – patrzymy w przyszłość*, „Alma Mater”, 2014, nr 167, s. 6.

⁶⁸ R. P a g a c z - M o c z a r s k a, *Myśl ludzka nie zna granic*, „Alma Mater”, 2014, nr 167, s. 26, 29.

⁶⁹ J. S o n d e l, *Św. Jadwiga Andegaweńska*, s. 537; S. D z i e d z i c, *Alma Mater Jagellonica*, s. 75; <http://www.promocja.uj.edu.pl/fundusze-stypendialne-uj/krolowa-jadwiga> [stronę przeglądano 30 maja 2015 r.]. Zob. też przemówienie rektora UJ prof. dr hab. Franciszka Z i e j k i: *Poloniae Merenti*, s. 91.

Franciszek Ziejka⁷⁰. Prof. dr hab. Karol Musioł (rektor UJ w latach 2005-2012) następująco podsumował myśl przewodnią przyświecającą temu przedsięwzięciu: „Fundusz Królowej Jadwigi jest niezależną inicjatywą Uniwersytetu Jagiellońskiego i działa poza wszelkimi do-
 różnymi układami politycznymi, utrzymując się ze środków ofiarowa-
 nych na ten cel przez darczyńców instytucjonalnych i prywatnych (...) W nawiązaniu do mądrej i wspaniałomyślnej decyzji św. Królowej
 Jadwigi realizowana jest w ten sposób ważna idea zbliżenia pomiędzy
 krajami Europy Środkowej i Wschodniej”⁷¹. Na uwagę zasługuje fakt,
 że powołanie funduszu przez władze uniwersyteckie zostało dostrze-
 żone przez ówczesnego prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Alek-
 sandra Kwaśniewskiego, który podkreślił, że działania wspierające
 naukę krajów byłego ZSRR wymownie świadczy o potwierdzeniu
 statusu Krakowa, jako kulturalnej stolicy Europy, ponadto nawiązał
 do dziedzictwa królowej Jadwigi: „(...) Z ogromnym zainteresowa-
 niem i zadowoleniem przyjąłem wiadomość o tworzeniu przez władze
 Uniwersytetu Jagiellońskiego Funduszu Królowej Jadwigi. Przedsię-
 wzięciem tym sławna Akademia Krakowska pragnie uczcić 600-lecie
 swojego odnowienia przez króla Jagiełłę. Idea przyświecająca tej ini-
 cjatywie – z jednej strony upamiętniająca szczodry gest testamentowy
 królowej Jadwigi, z drugiej – przywołująca tak dziś aktualną myśl
 Fundatorki o konieczności popierania i rozwijania nauk – jest mi
 szczególnie bliska (...)”⁷².

Pamięć o królowej Jadwidze nie wygasła w Uniwersytecie Jagiel-
 lońskim. Warto podkreślić, że nawiązuje się do świętej królowej nie
 tylko podczas najważniejszych uroczystości jubileuszowych. Współ-
 cześnie sięga się po jej wizerunek także w czasie promocji Uniwersy-
 tetu. Wymownym świadectwem czasu jest przygotowana przez Dział
 Promocji i Informacji UJ publikacja – *Uniwersytet Jagielloński Dzie-
 ciom – kolorowanka*. Najmłodszy mogą tam zapoznać się z krótką hi-

⁷⁰ K. M u s i o ł, *Idea funduszu Królowej Jadwigi*, [w:] *Uniwersytet Jagielloński fundusz Królowej Jadwigi rok akademicki 2012/2013*, s. 2, <http://www.moskwa.msz.gov.pl/resource/bb761c5c-c6ae-4402-9c2d-d338383ec168:JCR> [dostęp: 29 maja 2015 r.].

⁷¹ Tamże.

⁷² List prezydenta RP zamieszczony został w dziale spraw bieżących: *Fundusz Królowej Jadwigi. Prezydent RP przekazał 100 tysięcy złotych na „fundusz żelazny”*, „Alma Mater”, 2000, nr 17, s. 3; J. S o n d e l, *Zawsze wierny*, s. 418; zob. też *Polo-
 niae Merenti*, s. 162.

storią uczelni, po czym oddać się twórczym działaniom kolorując: herb Uniwersytetu Jagiellońskiego, króla Kazimierza Wielkiego, królową Jadwigę, grający zegar na Collegium Maius, Mikołaja Kopernika, postać żaka krakowskiego, budynek Collegium Novum, strój Rektora, insygnia rektorskie a wreszcie zespół Pieśni i Tańca Uniwersytetu Jagiellońskiego „Słowianki”. W zbliżonej publikacji zatytułowanej *UJ Dzieciom. Plus ratio quam vis więcej znaczy rozum niż siła* można zapoznać się z dziejami założenia Uniwersytetu i przeczytać: *Jednak dopiero królowa Jadwiga, żona Władysława Jagiełły, założyciela dynastii Jagiellonów, odnowiła uczelnię i zapewniła jej trwałą rozwój*⁷³. Tak więc królowa Jadwiga nie jest jedynie symbolem minionej przebrzmiałej epoki, kiedy patetycznie podkreślano jej wkład w dzieje Wszechnicy, obecnie stała się znacznie bliższa ogółowi społeczeństwa.

Bibliografia

- Barycz H., *Przed wielką rocznicą (1364-1964)*, [w:] idem, *Alma Mater Jagiellonica. Studia i szkice z przeszłości Uniwersytetu Krakowskiego*, Kraków 1958, s. 332-362.
- Barycz H., *Radymiński Marcin*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 30, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Lódź 1987, s. 32-36.
- Białkiewicz Z. J., *Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego*, „Rocznik Krakowski”, 1993, t. 59, s. 77-90.
- Białkowicz Z., *Feliks Książarski – krakowski architekt epoki romantycznego historyzmu i dojrzałego eklektyzmu*, „Rocznik Krakowski”, 1989, t. 55, s. 163-180.
- Bochnak A., *Les insignes de l'Université Jagellonne*, Cracovie 1962.
- Bogdanowska M., Chwałba A., *Collegium Novum*, Kraków 2014.
- Bularz-Różycka L., *Dzieje budowy Collegium Novum (1882-1887)*, [w:] *Collegium Novum 1887-1987. Materiały z Sesji Naukowej (2 czerwca 1987 roku)*, red. W. M. Bartel, Kraków 1991, s. 13-21.
- Chwałba A., *Collegium Maius*, Kraków 2009.
- Collegium Novum*, [w:] *Encyklopedia Krakowa*, Warszawa-Kraków 2000, s. 127.
- Drelicharz W., Piech Z., *Dawne i nowe herby Małopolski*, Kraków 2004.

⁷³ *UJ Dzieciom. Plus ratio quam vis więcej znaczy rozum niż siła*, s. 4 [b. m i d.w.]

- Dybiec J., *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego (1864-1900-1964-2000?)*, [w:] *Studia bibliograficzno-bibliologiczne. Praca zbiorowa dla uczczenia 45-lecia pracy naukowej Profesora Wiesława Bienkowskiego*, red. M. Kocój, Kraków 1995, s. 115-124.
- Dybiec J., *Krakowskie uroczystości otwarcia Collegium Novum i ich ogólnopolskie echa*, [w:] *Collegium Novum 1887-1987. Materiały z Sesji Naukowej (2 czerwca 1987 roku)*, red. W. M. Bartel, Kraków 1991, s. 27-39.
- Dziedzic S., *Alma Mater Jagellonica*, Kraków 2005.
- Estreicher K., *Collegium Maius. Dzieje gmachu*, Kraków 1968.
- Friedberg M., *Herb miasta Krakowa*, „Rocznik Krakowski”, 1937, t. 28, s. 97-138.
- Fundusz Królowej Jadwigi. Prezydent RP przekazał 100 tysięcy złotych na „fundusz żelazny”*, „Alma Mater”, 2000, nr 17, s. 3.
- Kicianka H., *Pryliński Tomasz*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 28, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1984-1985, s. 625-628.
- Komorowski R. T., *Herby z fasad Collegium Novum*, „Alma Mater”, 2000, nr 25, s. 45-46.
- Komorowski R. T., *Zapomniany ilustrator symboli narodowych*, „Alma Mater”, 2008, nr 104-105, s. 70-78.
- Kronika ogólna*, [w:] *Kronika Uniwersytetu Jagiellońskiego od r. 1864 do r. 1887 i obraz jego stanu dzisiejszego wraz z rzeczą o rektorach od czasów najdawniejszych*, Kraków 1887.
- Księga pamiątkowa pięćsetletniego Jubileuszu odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego 1400-1900*, Kraków 1901.
- Musiół K., *Idea funduszu Królowej Jadwigi*, [w:] *Uniwersytet Jagielloński fundusz Królowej Jadwigi rok akademicki 2012/2013*, s. 2 <http://www.moskwa.msz.gov.pl/resource/bb761c5c-c6ae-4402-9c2d-d338383ec168:JCR>
- Ożóg K., *Duchowni i uczeni w otoczeniu św. Jadwigi*, [w:] *Święta Jadwiga Królowa. Dziedzictwo i zadania na trzecie tysiąclecie*, Kraków 2002, s. 165-179.
- Ożóg, *Uczeni w monarchii Jadwigi Andegaweńskiej i Władysława Jagiełły (1384-1434)*, Kraków 2004.
- Pagacz-Moczarska R., *Dumni z tradycji – patrzymy w przyszłość*, „Alma Mater”, 2014, nr 167, s. 5-22.
- Pagacz-Moczarska R., *Myśl ludzka nie zna granic*, „Alma Mater”, 2014, nr 167, s. 26-30.
- Pagacz-Moczarska R., *Pamięci króla Kazimierza Wielkiego*, „Alma Mater”, 2014, nr 167, s. 74-75.
- Perkowska U., *Jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 2000.
- Perkowska U., *Szli święci... przez Uniwersytet Jagielloński. Święci, błogosławieni, kandydaci na ołtarze z grona wychowanków i pracowników Wszechnicy Krakowskiej*, „Alma Mater”, 2002, nr 43, s. 10-14.

- Piech Z., *Berla – herb Uniwersytetu Jagiellońskiego*, „Alma Mater”, 2005, nr 74, s. 77-83.
- Piech Z., *Odnowione znaki Uniwersytetu Jagiellońskiego*, „Alma Mater”, 2008, nr 103, s. 33-40.
- Piech Z., *Orzeł i Święty Stanisław w herbie Uniwersytetu Jagiellońskiego*, „Alma Mater”, 2012/2013, nr 152-153, s. 59-65.
- Piech Z., *Skąd się wziął i co oznacza Orzeł w herbie Krakowa? Ze studiów nad genezą, etapami rozwoju i treściami ideowymi herbu miasta*, [w:] *Venerabiles, nobiles et honesti. Studia z dziejów społeczeństwa Polski średniowiecznej*, red. A. Radziwiński, A. Supruniak, J. Wroniszewski, Toruń 1997, s. 369-388.
- Piech Z., *Typus Fundationis Academiae Cracoviensis. Interpretacja obrazu z kaplicy grobowej Władysława Jagielly*, [w:] *Scriptura, custos, memoriae. Prace historyczne*, red. D. Zydorek, Poznań 2001, s. 355-395.
- Piech Z., *Wstęp*, [w:] *System identyfikacji wizualnej, cz. 1 Księga znaku*, Kraków 2008, materiał dostępny na stronie internetowej http://www.promocja.uj.edu.pl/c/document_library/get_file?uuid=255a14a1-5f14-406a-a9bc-2f78327e4021&groupId=10172
- Poloniae Merenti. Księga pamiątkowa jubileuszu sześćsetlecia odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego 1400-2000*, red. S. Szczur, Kraków 2003.
- Radzikowska A., *Program heraldyczny Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego*, [w:] *Coelo et Calamo. Studia epigraficzne i heraldyczne*, red. W. Drelicharz, Kraków 2007, s. 63-91.
- Rokosz M., *Co nam mówią herby z Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego*, [w:] *Miasta, ludzie, instytucje, znaki. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesor Bożenie Wyrozumskiej w 75 rocznicę urodzin*, red. Z. Piech, Kraków 2008, s. 863-883.
- Samek J., *Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 2002.
- Sondel J., *Jubileusze uniwersyteckie*, [w:] idem, *Słownik historii i tradycji Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 603-604.
- Sondel J., *Św. Jadwiga Andegaweńska Anjou*, [w:] idem, *Słownik historii i tradycji Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 2012, s. 535-537.
- Sondel J., *Zawsze wierny. Uniwersytet Jagielloński a Kościół rzymskokatolicki*, Kraków 2006.
- Stopka K., *Fundatorzy, mecenas i nadania dla Uniwersytetu Krakowskiego w okresie staropolski*, tekst zamieszczony na stronie internetowej <http://www.dotknijkultury.pl/wydarzenia/wystawa-piekno-darowane> [dostęp: 2.06.2015 r.].
- Stopka K., *Jadwiga a kultura polska pod koniec XIV w.*, [w:] *Śladami Świętej Królowej Jadwigi i jej epoki*, red. T. Graff, Kraków 2013, s. 55-67.
- Stopka K., *Jagiellońska fundacja Uniwersytetu Krakowskiego*, „Rocznik Krakowski”, 2003, t. 69, s. 35-45.

- Stopka K., *Od założenia do schyłku XVIII w.*, [w:] K. Stopka, A. K. Banach, J. Dybiec, *Dzieje Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 2000, s. 9-84.
- Stopka K., *The Jagiellonian Foundation of Cracow University*, „*Quaestiones Medii Aevi Novae*”, 2003, vol. 8, s. 49-66.
- Stopka K., *Wdzięczność ma długą pamięć: mecenas Uniwersytetu Krakowskiego i rola ich darów w dziejach uczelni*, Kraków 2005.
- Szyborski W., *Władysław Jagiełło – władca idealny czy święty?*, [w:] *Sprawiedliwość – tradycja i współczesność*, red. P. Nowakowski, J. Smolucha, W. Szyborski, Kraków 2006, s. 53-73.
- Urban J., *Jubileusz 600-lecia urodzin Św. Jadwigi Królowej*, [w:] *Śladami Świętej Królowej Jadwigi i jej epoki*, red. T. Graff, Kraków 2013, s. 169-183.
- Uroczystość poświęcenia kamienia węgielnego pod gmach uniwersytecki Collegium Novum*, „*Czas*”, 1883, nr 117 z 27 maja, s. 3.
- Wyrozumska B., *Odnowienie Akademii Krakowskiej*, [w:] *Święta Jadwiga Królowa. Dziedzictwo i zadania na trzecie tysiąclecie*, Kraków 2002, s. 154-164.
- Wyrozumska B., *Święta Jadwiga Królowa a Uniwersytet Krakowski*, [w:] *Święta Jadwiga Królowa. Dziedzictwo i zadania na trzecie tysiąclecie*, Kraków 2002, s. 145-154.
- Wyrozumski J., *Najstarszy herb Uniwersytetu krakowskiego*, [w:] idem, *Z najstarszych dziejów Uniwersytetu krakowskiego. Szkice*, Kraków 1996, s. 71-79.
- Zakrzewska M., *Piotrowski Antoni*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 26, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1981, s. 461-463.
- Zawdzki R. M., *Królowa Jadwiga w tradycji hagiograficznej*, [w:] *Święta Jadwiga Królowa. Dziedzictwo i zadania na trzecie tysiąclecie*, Kraków 2002, s. 244-264.
- Żeleńska-Chełkowska A., *Książarski Feliks*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 15, Wrocław-Warszawa-Kraków 1970, s. 632-634.
-

WIKTOR SZYMBORSKI

PAMIĘĆ O ŚW. JADWIDZE W UNIWERSYTECIE JAGIELLOŃSKIM

Streszczenie: Celem niniejszego tekstu było prześledzenie różnych form upamiętnienia dzieła św. Jadwigi Andegaweńskiej w Uniwersytecie Jagiellońskim. W tym celu przykłady zostały podzielone na grupy tematyczne obejmujące: pamięć materialną – zabytki materialne, epigrafika, płyty pamiątkowe; pamięć niematerialną – przypominanie dzieła św. Jadwigi w czasie jubileuszy uczelni oraz fakt patronowania różnym działaniom współcześnie realizowanym w Uniwersytecie Jagiellońskim. Jako pierwsze omówiono przykłady związane z pamięcią materialną w tym szczególnie artefakty znajdujące się w Collegium Maius oraz Collegium Novum. Zasygnalizowano dzieje programów heraldycznych pojawiających się w powyższych budynkach, przedstawiając dyskusję dotyczącą herbów umieszczonych na fasadzie Collegium Novum, jak również dzieła malarskie ukazujące dokonania św. Jadwigi. Omówione zostały także dzieje tablic pamiątkowych wmurowanych w gmach Collegium Novum, w których pojawia się postać św. Jadwigi.

Słowa kluczowe: Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego; św. Jadwiga Królowa; jubileusze Uniwersytetu Jagiellońskiego, Collegium Maius, Collegium Novum.

**MEMORIALIZATION OF QUEEN JADWIGA
IN THE JAGIELLONIAN UNIVERSITY**

Abstract: The aim of the article is to follow through various forms of memorialization of St. Jadwiga of Poland in the Jagiellonian University. For this aim following thematic groups were created: material remembrance – material monuments, epigraphy, commemorative plaques; non-material remembrance – recollection of her work during University jubilees and the fact of her being a patron of contemporary activities of the University. First, the article describes some examples connected with material remembrance, especially artifacts found in Collegium Maius and Collegium Novum. The history of the heraldic programs found in the above mentioned places has been outlined by presenting a discussion concerning the coats of arms on the façade of Collegium Novum, as well as paintings showing the work of St. Jadwiga. The article also presents the history of commemorative plaques in the walls of Collegium Novum in which the figure of St. Jadwiga appears.

Key words: The Jagiellonian University, St. Jadwiga of Poland, Jagiellonian University jubilees, Collegium Maius, Collegium Novum.

Translated by Hanna Rybkowska